

Van allerlei over de koekoek

Jonge koekoek in nest van boerenzwaluw

In het laatst van mei 1959 vond ik in een nest van een *boerenzwaluw* met 4 eieren bovendien nog één koekoeksei. Het boerenzwaluwnest bevond zich in een groot kippenhok, waarvan de deur dag en nacht openstond, op een afstand van ± 6 km ten oosten van Ede (Gld).

Aanvankelijk dacht ik, dat het „vreemde” vijfde ei van een *gekraagde roodstaart* zou zijn. Op enkele meters afstand bevond zich n.l. een nest van de *gekr. roodstaart* en de mogelijkheid was dus niet uitgesloten, dat het ♀ in legnood was geraakt en haar ei had gelegd in het nest van de *boerenzwaluw*.

Op 6 juni vond ik in het nest 4 pas uitgekomen jongen van de *boerenzwaluw* met nog het „vreemde”ei, dat zacht blauw-groen van kleur was. Bij de volgende controle op 16 juni vond ik echter tot mijn grote verbazing in het nest alleen één vrij groot koekoeksjong! Van de jonge zwaluwen was geen spoor meer te vinden. Het koekoeksjong moet dus ongeveer op 6 of 7 juni zijn geboren en daarna de jonge zwaluwen uit het nest hebben verwijderd. Dit is op zichzelf al vrij merkwaardig, daar meestal in zo'n geval het koekoeksei eerder uitkomt, dan de eieren van de pleegouders. Dit koekoeksei zal dus naar schatting op ± 23 mei zijn gelegd.

Daar het nest van de *boerenzwaluw* zich bevond in een kippenhok op een balk onder asbest-golfplaten op een afstand van ± 3 m. vanaf de openstaande deur is het bijna onbegrijpelijk hoe een vrij schuwe vogel als de *koekoek* er toe kwam zich zo ver naar binnen te begeven en het ei op een dergelijke plaats te deponeren, op welke wijze dan ook.

Een verdere bijzonderheid is nog, dat het koekoeksjong vermoedelijk door drie *boerenzwaluwen* werd gevoed. Zo vaak ik bij het kippenhok kwam vlogen er drie zwaluwen in de buurt rond, die beurtelings door de deuropening naar binnen vlogen. De tijd ontbrak me echter om dit nauwkeurig te observeren en definitief vast te stellen. Op 27 juni lag de jonge *koekoek* helaas dood op het nest. De oorzaak hiervan ligt vermoedelijk in het feit, dat in de omgeving een dag van tevoren was gesproeid met insectendodend vergif. Merkwaardig vond ik ook nog, dat zolang de jonge *koekoek* zich in het boerenzwaluwnest bevond, één der oude *koekoeken* geregeld in de buurt werd gehoord, of op het dak van een nabijgelegen woning werd gezien. Zodra het jong dood was hebben we de oude *koekoek* daar niet meer horen roepen en ook niet meer gezien.

Op 22 juni is het koekoeksjong tezamen met een *boerenzwaluw* op het nest gefotografeerd! Voorzover bekend en ter zake kundige ornithologen zich kunnen herinneren en in de literatuur is na te gaan, is het (vrijwel zeker) in Nederland nooit voorgekomen, dat een *boerenzwaluw* pleegouder werd van een jonge *koekoek*! H. STEL

De heer G. van Harten te Woubrugge ontdekte in een van zijn schuren eveneens een nest van een *boerenzwaluw* met een jonge *koekoek*. Op 29 mei zat het jong nog in het nest, kort daarop is het uitgevlogen. J. T.

Koekoek eet pad

Zondag 28 juni j.l. riep mijn vrouw dat op het gazon achter ons huis te Vreeland een roofvogel bezig was een vogeltje te kroppen. Mijn zoon hield het op een *sperwer* en ikzelf dacht een ogenblik aan een *boomvalk*. Toen holden wij naar buiten en konden de aanvaller, die met uitgespreide wieken op zijn slachtoffer zat te hakken en er aan plukte, tot op ± 2 meter naderen. Direct zagen wij met een *koekoek* te doen te hebben. Het was een juveniel exemplaar, dat opvloog en tegen de schutting opbotste, om daarna weer bij zijn prooi terug te keren. Tenslotte vloog hij een sloot over en streek neer in een pas gehooid weiland.

Het bijzondere van dit geval was voor ons het prooidier. Dit was n.l. een halfwassen pad. Het dier was reeds dood, van de kop was een gedeelte gekropt en verder vertoonde het nog enige verwondingen.

Het is mij bekend dat de *koekoek* zich voedt met harige rupsen. Ook nam ik meermalen waar dat 5 of 6 *koekoeken* op het zwad zaten te azen, daarbij telkens even opvliegend. Ik wist niet dat *koekoeken* zich op met padden voeden.

Eigenlijk heb ik altijd in de mening verkeerd dat er helemaal geen dieren waren, die zich voor de pad, als voedsel, interesseerden.

H. J. DOUDE VAN TROOSTWIJK

Vreemde gedragingen van een koekoek

Op 11 mei 1959 vond ik aan de Braakmandijk, aan de zijde van de gemeente Hoek, een nestje van een *graspieper* met 2 eitjes, in een graspol op een vlak gedeelte van een weide.

Nadat ik ongeveer een kwartier aan de dijk had gezeten zag ik een *koekoek*, die op een paaltje ging zitten en lastig werd gevallen door 5 gele *kwikstaarten* en 2 *graspiepers*.

Na ongeveer 5 minuten zag ik dat de *koekoek* wegvloog en zich naar de pol gras begaf waarin het nestje van de *graspieper* lag. Toen de *koekoek* bij de pol was neergestreken, verwijderden zich de gele *kwikstaarten*. De *graspiepers* bleven het echter de *koekoek* lastig maken. Tenslotte droop ook één der *graspiepers* af.

Dit gebeurde nadat de *koekoek* drie maal over ongeveer een afstand van 6 meter heen en weer door het gras had gelopen. De tweede *graspieper* bleef het de *koekoek* echter lastig maken, waarbij het nu en dan leek (door de snelle bewegingen en het hoge gras was dit zeer moeilijk met zekerheid vast te stellen) alsof de *graspieper* op de kop van de *koekoek* zat.

Na nog een 15-tal keren door het gras gelopen te hebben, wat soms meer op schuifelen leek (tijdsduur van 8 keren in totaal ongeveer 4 minuten) bleef de *koekoek* zitten. Na ongeveer 10 seconden vloog de overgebleven *graspieper* weg. Toen de *koekoek* ongeveer een halve minuut op de grond had gezeten zag ik dat eerst de vleugels werden uitgespreid, onmiddellijk gevolgd door het omhoog brengen van de staart. Na ongeveer 10 seconden werd de staart weer omlaag ge-

bracht en daarna de vleugels tegen het lichaam gevouwen.

Na 5 tellen vloog de *koekoek* weg over de dijk. Zij werd daarbij door geen enkele vogel gevolgd. Een roep werd hierbij niet gehoord.

Onmiddellijk na het wegvliegen van de *koekoek* begaf ik mij naar de graspol en zag, dat in het nest nu drie eieren lagen. Het ei van de *koekoek* had dezelfde kleur al sde twee andere eieren. De maat was 2.3 x 1.3 cm.

Bij deze waarneming bleek dus niets van een ei in een nest leggen door middel van de snavel, evenmin van het verwijderen van één of meer eieren vóórdat of nadat het ei werd gelegd.

H. ENKELAAR

Dit najaar weer kruisbekken en sterke mezentrek

Deze nazomer werden op enige plaatsen (zie Veldwaarnemingen XXX) in matig aantal *kruisbekken* waargenomen, waarvan nadere gegevens zeer gewenst zijn.

In de eerste week van september werd de eerste doortrek van, soms aanzienlijke aantallen, *zwarte mezen* waargenomen en spoedig kwamen uit vele plaatsen (Aalsmeer, Den Haag, Hilversum, Groenekan, Amsterdam, Leimuiden, Mijdrecht, Terschelling, Walcheren, Wassenaar, zuidelijke IJsselmeeroever) berichten waaruit bleek dat er een sterke doortrek van deze soort is. Hieronder bevinden zich behalve *pimpelmezen* in mindere mate ook *goudhaantjes*, *kool-*, *staart-* en *matkopmezen*.

Om een overzicht van de invasie te verkrijgen zullen trekgegevens van deze soorten gaarne op een afzonderlijk vel papier (dus niet samen met veldwaarnemingen) aan mijn adres worden ontvangen.

J. TAAPKEN

Algemeen overzicht van enkele opvallende vogelsoorten

Gedurende augustus en begin september werden in verschillende delen van het land vele *waterwallen* en *porcelainhoentjes* gezien en gehoord, vooral langs de Knardijk, maar ook langs de zuidelijke IJsselmeerkust, Laarder Waschmeer, Vlieland en op andere plaatsen. Langs de Knardijk werden door vele waarnemers grote aantallen *krakeenden* gezien en de *reuzenster* werd verscheidene malen waargenomen.

Van midden augustus tot begin september troken grote aantallen *bonte vliegenvangers* door (Vlieland, Den Haag, De Beer, O. Flevoland, De Bilt, Amsterdam, Hilversum).

Begin augustus werden o.a. op Voorne, bij Zoeterwoude, zuidelijke IJsselmeerkust en op het Laarder Waschmeer een vrij groot aantal doortrekkende *witgesterde blauwborsten* gezien.

In de eerste helft van augustus bevonden zich bij Lelystad honderden doortrekkende *gele kwikstaarten*, terwijl eind augustus aanzienlijke doortrek van *graspiepers* werden geconstateerd. Vanaf midden augustus tot begin september was ook de doortrek van *tapuiten* en *paapjes* aanzienlijk. Het aantal *ijsvogels* dat op doortrek op vele plaatsen in ons land gedurende eind juli tot begin september werd gezien mag wel opvallend groot genoemd worden.

De *kieviten* zijn door de langdurige droogte verzwakt en worden dit jaar opvallend vaak het slachtoffer van het verkeer, doordat zij in de bermen van de verkeerswegen voedsel trachten te vinden. Vermoedelijk doet het trillen van het verkeer hier nog wat voedsel boven de grond komen. De doodgevonden *kieviten* bleken alle zeer te zijn vermagerd. Overigens is het noteren van doodgevonden verkeersslachtoffers (zie „Faunasterfte door het verkeer” door M. F. Mörzer Bruijns, De Levende Natuur, jrg. 62, blz. 73-77) van belang. Ook onder de *kok-* en *stormmeeuwen* vielen de laatste maanden vele slachtoffers.

De zwaluwen lijken dit jaar een gunstiger seizoen te hebben gehad dan voorafgaande jaren. In augustus en begin september verzamelden zich op vele plaatsen grote troepen zwaluwen en kwikstaarten om gezamenlijk in rietvelden te overnachten.

In juli werden op vele plaatsen (o.a. Arnhem, Groenekan, Hengelo, Hilversum, Venlo, Den Haag) reeds *siizen* waargenomen. De mogelijkheid bestaat, dat er dit jaar meer broedgevallen in ons land zijn geweest dan wij wel denken. Op Vlieland werd eind augustus regelmatig een paartje *siizen* waargenomen, dat vliegvlugge jongen op distels voerde.

J. TAAPKEN

Kramsvogels in de zomer

Zomerwaarnemingen van *kramsvogels* zijn in Nederland niet algemeen. Het is daarom aardig, te vermelden, wat ik in deze warme zomer van de *kramsvogels* merkte.

Op 1 juni van dit jaar kreeg ik op de kleine buitenplaats de „Schortelhoek” te De Bilt, een flits van een *kramsvogel* te zien, die even later in het hout verdwenen was.

Op 2 juni ben ik daar weer heengegaan en heb de *kramsvogel*, een volkomen normaal dier, dat tussen de *zanglijsters* voedsel zocht op het aangrenzende weiland, een hele tijd gadedeslagen. In tegenstelling tot de *zanglijsters*, die blijkbaar jongen hadden, verorberde de *kramsvogel* het voedsel direct, waaruit ik besloot, dat hij/zij geen nest had. Ik kreeg ook slechts één exemplaar te zien.

Op 25 juni nam Mr. Post bij zijn huis te Bunnik, behalve een troep *puffers* en een *bonte vliegenvanger*, ook 2 *kramsvogels* waar (of tweemaal hetzelfde exemplaar?), nl. één opvliegend van het gazon en de andere veel later 's-avonds overvliegend. Beide vogels vlogen in NO-richting door en gaven het normale geluid.

Op 12 augustus signaleerde ik een fouragerende *kramsvogel* in het Van Boetzelaerpark te De Bilt en op 7 september tenslotte, zag en hoorde ik een *kramsvogel* in N.-richting over het park vliegen. De heer Doornbos weet mij te vertellen, dat hij al vele jaren in de buurt van de „Schorteldoek” tijdens het broedseizoen een *kramsvogel* waarneemt, die zijns inzien met een *merel* heeft gepaard.

Gaarne zou ik vernemen, of er dit jaar méér zomerwaarnemingen van *kramsvogels* bekend zijn.

A. J. H. v. L.